

LA MARE DE DÉU DE LA LLITERA DE LA CATEDRAL,
MÉS DE CINC SEGLES DE TRADICIÓ

Per: Jordi Curcó

Historiador de la Cultura Popular i Tradicional

Tal dia com avui el 15 d'agost de 2014, el diari "La Mañana" va publicar-me l'article que acostumo a fer cada any en la festa de la Mare de Déu d'Agost, on feia memòria de records d'infantesa relacionats amb aquesta jornada que sempre he viscut amb certa enyorança d'altres temps i comprendreu el perquè.

En aquell article feia memòria d'aquells anys de finals dels seixanta, quan revestit amb la sotaneta vermella i el roquet blanc propi dels escolanets de la Catedral, assistia embadalit a la petitona i entranyable processó que la tarda del dia de l'Assumpció de la Mare de Déu, recorria les naus de la Catedral Nova tot just acabat l'Ofici Coral. Els canonges i beneficiats, amb un reduït grupet de fidels, encapçalats pels escolanets que com jo portàvem la creu, els cirials o l'encenser; acompanyàvem el cadafal de la Mare de Déu de la Llitera o del "Llit", la Patrona de la Catedral, com si l'anéssim a enterrar. De fet molts eren els lleidatans que a aquella processoneta l'anomenaven "*l'enterro de la Mare de Déu*".

He volgut fer menció a aquell article de fa quatre anys, com introductori a la recordança històrica d'aquest ritual religiós de la Catedral de Lleida, que amb el temps vaig anar descobrint que és tractava d'un costum arrelat i molt antic. Que aquella senzilla processó de quan jo era escolanet i la veneració i exposició pública de la Mare de Déu de la Llitera cada 15 d'agost, tenia els seus orígens en una molt antiga tradició lleidatana amb més de cinc segles d'existència ininterrompuda, iniciada el 1497, quan l'escultor Blai executà la primera "Verge de la Llitera" per a la seva exposició pública a la Seu Vella el dia de la seva festa i la posterior Processó de la Dormició de la Mare de Déu pels carrers de la ciutat, portada per sis homes vestits d'apòstols.

Que l'any 1498 la processó era ja molt solemne, alhora que es completaria amb la representació del Misteri de l'Assumpció, que s'escenificava en l'interior de la Seu Vella per a passar posteriorment al claustre. Era aquest "Misteri" de Lleida" molt semblant al conegut "Misteri d'Elx" i encara més antic que aquest darrer, amb un alt contingut poètic i musical, així com una bona expressió escènica i plàstica. La Processó de la Verge de la Llitera no va deixar de fer-se mai i amb el temps arribà a ser tant solemne com la del Corpus. En algunes ocasions tingué fins i tot caràcter de rogativa pública

per motius de sequera o plagues, com la del 1885 quan Lleida patí una greu epidèmia de còlera. Fou així fins la proclamació de la República l'any 1931, que obligà la Processó aixoplugar-se dins la Catedral, preludi del que hauria de venir posteriorment amb l'estroncament de la tradició a l'inici de la Guerra Civil l'agost de 1936, quan la Catedral fou saquejada i cremada amb la pèrdua irreparable de rellevants obres d'art religiós, entre aquestes l'entranyable Verge de la Llitera.

La tradició es referà el 1960, quan els canonges encomanen al desaparegut escultor fill de Torrefarrera, Jaume Perelló, una nova imatge de la Mare de Déu de la Llitera que reproduís amb fidelitat l'antiga per tal de refer el costum estrocat i poder així exposar-la de nou, recuperant la Processó de la Dormició de la festa de Santa Maria Assumpta, titular de la Catedral -aquella de la de la meva infantesa- que a mitjans dels anys 80 deixaria de fer-se. Tot i això, l'any 2006 amb motiu del 225 aniversari de la consagració de la Catedral Nova i de la restauració del cadafal de la Verge de la Llitera pel restaurador José A. Ferrer, la processó de la Dormició de la Mare de Déu tornà de nou a voltar les naus catedralícies recuperant aquest antic costum.

He volgut un any més deixar constància escrita de tot plegat, convençut com estic de la necessitat peremptòria que tenim de donar a conèixer i explicar les nostres tradicions populars i religioses, per tal d'estimar-les i evitar el risc de la seva desaparició o les intenció de no pocs de que siguin esborrades o embolcallades per l'oblit i la indiferència. Us convido a que avui, si podeu i voleu, aneu a la Catedral Nova per contemplar i venerar la Mare de Déu de la Llitera, i si us fa goig acompanyeu-la també en al processó de la Dormició que tindrà lloc tot just finalitzada la Missa que se celebrarà a les 12 del migdia, en honor de l'Assumpció de la Mare de Déu, *la de la Llitera o del Llit*, la de Lleida, a la qual el capellà i poeta Bonaventura Pelegrí Torné (Lleida 1879-1937), li dedicà una de les seves millor poesies. Us en deixo un tastet:

*La tarda és calda,
no es mou un bri
ni de marina,
ni de garbí.
Nostra Madona
dormida jeu
a la Llitera
de nostra Seu...*